

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

19. rujna 2018.*

„Žalba – Državna potpora – Program potpora koji je provela Francuska – Neograničeno državno jamstvo koje ostvaruje Institut français du pétrole (IFP) jer mu je priznat status javne ustanove za obavljanje industrijskih i trgovinskih djelatnosti (EPIC) – Odluka kojom se za jedan dio te mjere odlučuje da nije državna potpora, a za drugi dio da jest državna potpora spojiva s unutarnjim tržištem, ako su ispunjeni određeni uvjeti – Pojam ‚program potpora‘ – Presumpcija prednosti – Teret i razina dokazivanja”

U predmetu C-438/16 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 4. kolovoza 2016.,

Europska komisija, koju zastupaju B. Stromsky i D. Grespan, u svojstvu agenata,

žalitelj,

a druge stranke postupka su:

Francuska Republika, koju zastupaju D. Colas i J. Bousin, u svojstvu agenata,

IFP Énergies nouvelles, sa sjedištem u Rueil-Malmaison (Francuska), koji zastupaju E. Morgan de Rivery i E. Lagathu, odvjetnici,

tužitelji u prvostupanjskom postupku,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. L. da Cruz Vilaça, predsjednik vijeća, A. Tizzano (izvjestitelj), potpredsjednik Suda, A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 28. rujna 2017.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 7. prosinca 2017.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: francuski

Presudu

- 1 Svojom žalbom Europska komisija traži ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 26. svibnja 2016., Francuska i IFP Énergies nouvelles/Komisija (T-479/11 i T-157/12, EU:T:2016:320) (u daljnjem tekstu: pobijana presuda), u dijelu u kojem je njome Opći sud poništio članak 1. stavke 3. do 5., kao i članke 2. do 12. Odluke Komisije 2012/26/EU od 29. lipnja 2011. o državnoj potpori C 35/08 (Ex NN 11/2008) koju je Francuska dodijelila javnoj ustanovi Institut français du pétrole (SL 2012., L 14, str. 1.) [neslužbeni prijevod] (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

- 2 Članak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka [108. UFEU-a] (SL 1999., L 83, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 16.), na snazi na dan nastanka činjenica u glavnom postupku, glasio je kako slijedi:

„Za potrebe ove Uredbe:

(a) ‚potpora‘ znači svaka mjera koja ispunjava sve kriterije utvrđene u članku [107. stavku 1. UFEU-a];
[...]

(c) ‚nova potpora‘ znači svaka potpora, to jest, programi potpora i pojedinačna potpora koje ne predstavljaju zatečenu potporu, uključujući i izmjene postojećih potpora;

(d) ‚program potpora‘ znači svaki akt na temelju kojega se, bez potrebe za donošenjem daljnjih provedbenih mjera, pojedinačne potpore mogu dodjeljivati poduzetnicima određenima u okviru tog akta u općem i apstraktnom smislu, kao i svaki akt na temelju kojega se potpora koja nije povezana s određenim projektom može dodjeljivati jednom ili više poduzetnika tijekom neodređenog vremenskog razdoblja i/ili u neodređenom iznosu;

(e) ‚pojedinačna potpora‘ znači potpora koja se ne dodjeljuje na temelju programa potpora i svaka potpora koja podliježe obvezi obavijesti, a dodjeljuje se na temelju programa potpora;

[...]”

- 3 U točki 1.2. Obavijesti Komisije o primjeni članaka [107.] i [108. UFEU-a] na državne potpore u obliku jamstava (SL 2008., C 155, str. 10.) [neslužbeni prijevod] (u daljnjem tekstu: Obavijest o jamstvima), naslovljenoj „Oblici jamstava” predviđa se sljedeće:

„Jamstva su u pravilu povezana sa zajmom ili drugom financijskom obvezom koju zajmoprimac ugovara sa zajmodavcem. Jamstva se mogu dodjeljivati kao pojedinačna jamstva ili u sklopu programa jamstava.

Međutim, mogu postojati različiti oblici jamstava, prema pravnoj osnovi, vrsti osigurane transakcije, trajanju itd. Iako ovaj popis nije taksativne naravi, moguće je prepoznati sljedeće oblike jamstava:

[...]

- neograničena jamstva, koja se razlikuju od jamstava ograničenih po iznosu i/ili trajanju. Komisija potporom u obliku jamstva smatra i povoljnije uvjete kreditiranja koje ostvaruju poduzetnici čiji pravni oblik isključuje mogućnost stečaja ili drugih postupaka u slučaju insolventnosti ili izričito

predviđa državno jamstvo ili državno pokriće gubitaka. Isto vrijedi i u slučaju kad država stječe udio u poduzeću, uz što ide neograničena odgovornost umjesto uobičajene ograničene odgovornosti,

[...]” [neslužbeni prijevod]

- 4 U točki 2.1. Obavijesti o jamstvima, naslovljenoj „Opće napomene”, navodi se:

„U skladu s člankom [107. stavkom 1. UFEU-a], svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.

Ti se opći kriteriji također primjenjuju na jamstva. Kao što je to slučaj i s drugim oblicima potencijalnih potpora, jamstva koja država dodjeljuje izravno, odnosno putem središnjih, regionalnih ili lokalnih tijela, ili koja su putem državnih sredstava dodijelila javna tijela kao što su poduzeća, a koja se mogu pripisati tijelima javne vlasti, mogu biti državne potpore.

Radi otklanjanja sumnji o tom pitanju, valjalo bi pojasniti pojam državnih sredstava u odnosu na državna jamstva. Pogodnost tog oblika jamstva sastoji se od toga što rizik povezan uz jamstvo snosi država. Međutim, za to preuzimanje rizika u pravilu treba platiti odgovarajuću premiju. Ako država djelomično ili u cijelosti odustane od naplate te premije, poduzetnik ostvaruje pogodnost, a ujedno se crpe državna sredstva. Stoga se o državnim potporama iz članka [107. stavka 1. UFEU-a] može raditi čak i ako, konačno, država nikada ne izvrši plaćanje u okviru dodijeljenog jamstva. Potpora je dodijeljena u trenutku kada je izdano takvo jamstvo, a ne u trenutku pozivanja na plaćanje po jamstvu ili u trenutku plaćanja prema uvjetima toga jamstva. U trenutku davanja jamstva stoga se mora ocijeniti predstavlja li jamstvo državnu potporu ili ne, te u prvom slučaju, koliki bi bio iznos državne potpore.

[...]” [neslužbeni prijevod]

- 5 U skladu s točkom 2.2. Obavijesti o jamstvima, naslovljenom „Potpora zajmoprimcu”:

„Korisnik potpore u pravilu je zajmoprimac. Kao što je to navedeno u točki 2.1., za preuzimanje rizika u pravilu treba platiti odgovarajuću premiju. Kad zajmodavac ne plaća premiju ili plaća niži iznos premije, on ostvaruje prednost. U usporedbi sa situacijom u kojoj nije odobreno jamstvo, državno jamstvo omogućava mu dobivanje zajma pod povoljnijim uvjetima financiranja u odnosu na one koji se obično odobravaju na financijskim tržištima. Zahvaljujući državnom jamstvu zajmoprimac najčešće može ostvariti niže kamatne stope i/ili ponuditi osiguranje niže vrijednosti. U nekim slučajevima bez državnog jamstva zajmoprimac ne bi mogao pronaći financijsku instituciju koja bi mu bila spremna dati zajam pod bilo kakvim uvjetima. [...]” [neslužbeni prijevod]

Okolnosti spora i sporna odluka

- 6 IFP Énergies nouvelles (u daljnjem tekstu: IFPEN), koji se prije 13. srpnja 2010. zvao Institut français du pétrole, francuska je javna ustanova koja se osobito bavi djelatnošću istraživanja i razvoja u području geološkog istraživanja nafte i plina te rafinerijskih i petrokemijskih tehnologija, djelatnošću osposobljavanja inženjera i tehničara te djelatnošću informiranja i dokumentiranja predmetnih sektora.
- 7 Do 2006. IFPEN je bio ustrojen kao pravna osoba privatnog prava koja je, u skladu s važećim nacionalnim zakonodavstvom, bila pod ekonomskom i financijskom kontrolom francuske vlade.

- 8 Primjenom odredbi Zakona br. 2005-781 od 13. srpnja 2005. o programu kojim se utvrđuju smjernice razvoja energetske politike (JORF od 14. srpnja 2005., str. 11570.), IFPEN je s učinkom od 6. srpnja 2006. preoblikovan u javnu ustanovu za obavljanje industrijskih i trgovinskih djelatnosti (u daljnjem tekstu: EPIC)
- 9 U skladu s francuskim pravom, EPIC-i imaju pravnu osobnost odvojenu od osobnosti države, financijski su samostalni i imaju posebne nadležnosti koje u pravilu uključuju izvršavanje jedne ili više zadaća od javnog interesa. Kao pravne osobe javnog prava, na te se ustanove ne primjenjuje opće pravo o postupcima u slučaju insolventnosti u skladu s općim načelom da javna dobra ne mogu biti predmet pljenidbe.
- 10 Budući da su specifična obilježja pravnog statusa EPIC-a privukla pozornost Komisije, ona je u svojoj Odluci 2010/605/EU od 26. siječnja 2010. o državnoj potpori C-56/07 (ex E 15/05) koju je Francuska odobrila za La Poste (SL 2010., L 274, str. 1.) [neslužbeni prijevod] (u daljnjem tekstu: odluka „La Poste”) razmotrila taj status u kontekstu pravila kojima se uređuju državne potpore u Europskoj uniji. S tim u vezi, nakon što je utvrdila da zbog svojeg statusa, EPIC-i uživaju prešutno i neograničeno jamstvo države, Komisija je zaključila, u tom predmetu, da je takvo jamstvo bilo državna potpora u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a jer se njime omogućavalo La Posteu da dobije povoljnije uvjete kreditiranja u odnosu na one koje bi dobio da je bio ocjenjivan samo prema rezultatima.
- 11 Za vrijeme postupka u kojem je donesena odluka „La Poste” francuska tijela su tijekom 2006. obavijestila Komisiju o preoblikovanju IFPEN-a iz pravne osobe privatnog prava u EPIC. Ta informacija dostavljena je Komisiji u okviru postupka otvorenog 2005. radi ispitivanja javnog financiranja koje su francuska tijela odobrila IFPEN-u, u kontekstu pravila kojima se uređuju državne potpore.
- 12 Komisija je odlučila razdvojiti razmatranje pitanja može li preoblikovanje IFPEN-a u EPIC predstavljati državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a od ispitivanja javnog financiranja IFPEN-a. Tako je, s jedne strane, 16. srpnja 2008. donošenjem Odluke 2009/157/EZ o mjeri potpore koju je Francuska provela u korist grupe IFP (C 51/05 (ex NN 84/05) (SL 2009., L 53, str. 13.)) [neslužbeni prijevod] zatvorila ispitivanje javnog financiranja odobrenog IFPEN-u. S druge strane, istog je dana, mišljenjem objavljenim u *Službenom listu Europske unije* (SL 2008., C 259, str. 12.) odlučila pokrenuti službeni istražni postupak o neograničenom državnom jamstvu u korist IFPEN-a te je pozvala zainteresirane strane da iznesu svoja očitovanja.
- 13 Komisija je 29. lipnja 2011. donijela spornu odluku.
- 14 U toj odluci Komisija je, kao prvo, na temelju rasuđivanja analognog onomu koje je iznijela u odluci „La Poste”, smatrala da se preoblikovanjem IFPEN-a u EPIC toj ustanovi od 6. srpnja 2006. omogućilo korištenje neograničenim i prešutnim državnim jamstvom.
- 15 U tom pogledu, Komisija je istaknula, u biti, da se specifičnostima statusa EPIC-a upućuje na to da država ima ulogu krajnjeg jamca za plaćanje dugova IFPEN-a. Na taj način postoji i prednost za tu ustanovu i odljev javnih sredstava jer je država odustala od naplate koja obično prati jamstva. K tomu, jamstvom se stvara rizik od potencijalnog budućeg potraživanja državnih sredstava jer bi se država mogla smatrati obveznom podmiriti IFPEN-ove dugove.
- 16 Kao drugo, Komisija je istaknula da neograničeno državno jamstvo koje proizlazi iz IFPEN-ova statusa EPIC-a može predstavljati državnu potporu u mjeri u kojoj pokriva njegove gospodarske djelatnosti. Stoga je odlučila ograničiti opseg svojeg ispitivanja postojanja državne potpore samo na aktivnosti gospodarskog karaktera kojima se bavi IFPEN.

- 17 Kao treće, Komisija je ispitala je li se tim prešutnim i neograničenim jamstvom IFPEN-u dala selektivna prednost, u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, dobavljačima i klijentima.
- 18 Najprije, kada je riječ o odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, Komisija je zaključila da ta ustanova nije ostvarila stvarnu gospodarsku prednost iz državnog jamstva svojstvenog svojem statusu EPIC-a, tijekom razdoblja od svojeg preoblikovanja u EPIC u srpnju 2006. do kraja 2010. (u daljnjem tekstu: predmetno razdoblje). Ta institucija je ipak naglasila da taj zaključak vrijedi samo za prošlost, s obzirom na to da ona ne može predvidjeti buduće radnje gospodarskih subjekata na tržištu ni promjene njihove percepcije u pogledu utjecaja državnog jamstva na rizik od IFPEN-ove nemogućnosti plaćanja.
- 19 Zatim, kada je riječ o odnosima s dobavljačima, Komisija je zaključila da je IFPEN ostvarivao stvarnu gospodarsku prednost u obliku snižavanja cijena njegovih dobavljača. To snižavanje cijena proizlazilo je iz pozitivnije ocjene potonjih dobavljača u pogledu rizika od nemogućnosti plaćanja IFPEN-a, s obzirom na to da se nad njime, s obzirom na njegov status EPIC-a, ne može provesti sudska likvidacija. U tom je pogledu Komisija u biti smatrala da bi se u okolnostima nepostojanja državnog jamstva dobavljač koji bi želio ostvariti slično jamstvo morao koristiti uslugama specijalizirane kreditne ili osiguravajuće ustanove. Stoga se snižavanje cijena moglo procijeniti u pogledu troškova pokrivanja ekvivalentnog rizika.
- 20 Konačno, što se tiče odnosa s klijentima, Komisija je smatrala da su, s obzirom na jamstvo koje je država dala IFPEN-u, njegovi klijenti bili sigurni da se on nikad neće naći u situaciji sudske likvidacije i da će stoga uvijek biti u mogućnosti ispunjavati svoje ugovorne obveze odnosno, u slučaju ako to ne učini, klijenti su bili sigurni da će biti oštećeni zbog tog neispunjenja. Međutim, bez tog jamstva, klijent koji bi želio ostvariti istu razinu zaštite morao bi kod financijskog posrednika ugovoriti jamstvo za ispunjenje ugovorne obveze. Stoga, IFPEN je ostvario stvarnu gospodarsku prednost, koja se sastoji od neplaćanja premije u visini jamstva ispunjenja ugovorne obveze ili barem jamstva postupanja s pažnjom dobrog gospodarstvenika.
- 21 Komisija je smatrala da je ekonomska prednost koju IFPEN ima zbog državnog jamstva bila selektivna jer IFPEN-ovi konkurenti, na koje su se u slučaju insolventnosti primjenjivali postupci općeg prava, nisu ostvarivali slično državno jamstvo.
- 22 Kao četvrto i posljednje, Komisija je ispitala spojivost te državne potpore vodeći računa o pravilima sadržanima u Okviru Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije (SL 2006., C 323, str. 1.) [neslužbeni prijevod]. Zaključila je da je državna potpora odobrena „grupi IFPEN” bila spojiva s unutarnjim tržištem, uz ispunjavanje određenih uvjeta koji su navedeni u spornoj odluci.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 23 Francuska Republika i IFPEN podnijeli su tajništvu Općeg suda 9. rujna 2011. (predmet T-479/11), odnosno 5. travnja 2012. (predmet T-157/12) tužbu protiv sporne odluke.
- 24 U potporu svojim tužbama, Francuska Republika i IFPEN prigovorili su Komisiji da je povrijedila svoje dokazne obveze u području državnih potpora i pogrešno protumačila pojam „selektivna prednost”, u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- 25 Opći je sud rješenjem od 2. prosinca 2013. prekinuo postupak u predmetima T-479/11 i T-157/12 do objave presude Suda u predmetu C-559/12 P, u vezi sa zakonitosti odluke „La Poste”.
- 26 Sud je 3. travnja 2014. objavio presudu Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

- 27 Opći je sud odlukom od 8. rujna 2015. spojio predmete T-479/11 i T-157/12 u svrhu usmenog dijela postupka i donošenja odluke kojom se završava postupak.
- 28 Pobijanom presudom Opći je sud djelomično prihvatio tužbe koje su u tim predmetima podnijeli Francuska Republika i IFPEN te je poništio spornu odluku u dijelu u kojem je potonjom jamstvo koje proizlazi iz IFPEN-ova statusa EPIC-a kvalificirano kao „državna potpora” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a i u dijelu u kojem su utvrđene posljedice te kvalifikacije. Opći je sud odbio tužbe u preostalom dijelu.
- 29 Razlozi iz pobijane presude, relevantni za ovu žalbu, u bitnome su sljedeći.
- 30 Opći je sud najprije u točkama 78. do 89. pobijane presude objasnio da metoda koju je Komisija odabrala za utvrđivanje postojanja selektivne prednosti u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a – koja se sastoji od ispitivanja koristi koju je IFPEN ostvario od svojeg statusa EPIC-a u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, kao i dobavljačima i klijentima – nije bila pogrešna.
- 31 Međutim, Opći je sud u točki 90. te presude istaknuo da način na koji je Komisija u predmetnom slučaju primijenila tu metodu pokazuje velike manjkavosti, posebno u pogledu definicije navodne prednosti koju je IFPEN ostvario od neograničenog državnog jamstava, svojstvenog svojem statusu EPIC-a, u svojim odnosima s dobavljačima i klijentima. Štoviše, u točki 94. te presude, Opći je sud smatrao da se Komisijin zaključak, prema kojem je to jamstvo u IFPEN-ovu korist stvorilo „stvarnu gospodarsku prednost”, temelji na čisto hipotetskom zaključivanju.
- 32 Tako je, s jedne strane, što se tiče IFPEN-ovih odnosa s njegovim dobavljačima, Opći sud u točki 95. te presude utvrdio da se, prema mišljenju Komisije, prednost koju je taj subjekt mogao ostvariti od neograničenog državnog jamstva sastoji od snižavanja cijena koje su mu njegovi dobavljači odobrili na temelju nepostojanja rizika od nemogućnosti plaćanja.
- 33 Međutim, u točki 99. pobijane presude Opći je sud naveo to da nijedan element ne dokazuje postojanje, na dotičnom tržištu ili općenito u poslovanju, fenomena snižavanja cijena koje ustanovama koje uživaju državno jamstvo od rizika insolventnosti odobravaju njihovi dobavljači.
- 34 S druge strane, Opći je sud u točki 111. te presude podsjetio na to da je, kada je riječ o IFPEN-ovim odnosima sa svojim klijentima, prednost – koju je ta ustanova mogla ostvariti od državnog jamstva povezanog sa svojim statusom – Komisija definirala kao neplaćanje premije u iznosu jamstva ispunjenja ugovorne obveze ili jamstva postupanja s pažnjom dobrog gospodarstvenika, prednost koju je ta ustanova mogla ponuditi svojim klijentima.
- 35 Ipak, Opći je sud, u točki 114. te presude, utvrdio da takav zaključak pretpostavlja to da se, u uobičajenim tržišnim okolnostima, klijenti istraživačkih instituta kao što je to IFPEN koriste tom vrstom jamstava kako bi se zaštitili od rizika insolventnosti svojeg suugovaratelja te da, u okolnostima u kojima postoji jamstvo poput onog koje ostvaruje IFPEN, njegovi klijenti više ne trebaju sami uzeti jednakovrijedno jamstvo.
- 36 Međutim, Opći je sud presudio da Komisija nije iznijela nikakav dokaz na osnovi kojeg bi se mogla potvrditi osnovanost ili vjerojatnost takvog zaključka.
- 37 Zatim, u točkama 133. do 181. te presude, Opći je sud odbacio argumente koje je Komisija istaknula u pogledu opsega i primjene presumpcije prednosti koju je Sud uspostavio u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217).
- 38 S tim u vezi, Opći je sud napomenuo, u točki 136. pobijane presude, da mogućnost korištenja presumpcije kao načina dokazivanja ovisi o uvjerljivosti pretpostavki na kojima se ona temelji, te je u točkama 139. i 140. te presude podsjetio da se presumpcija uspostavljena u presudi od 3. travnja

2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), temelji na dvjema premisama, za koje je Sud smatrao da su uvjerljive, odnosno na postojanju povoljnog utjecaja jamstva na vjerovnikovo prosuđivanje rizika od nemogućnosti plaćanja korisnika i na smanjivanju troškova kreditiranja. Međutim, Opći je sud naveo, nasuprot tomu, da u ovom predmetu Komisija u spornoj odluci nije iznijela nikakav dokaz iz kojeg bi se dalo zaključiti o uvjerljivosti njezinih pretpostavki, osobito toga da je IFPEN-ov status EPIC-a bio takav da potakne dobavljače da pristanu sniziti cijene.

- 39 Stoga, Opći je sud naveo, u točki 142. svoje presude, da se Komisija nije mogla koristiti presumpcijom, kakvu je uspostavio Sud u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), da bi dokazala postojanje prednosti u IFPEN-ovim odnosima sa svojim dobavljačima i klijentima. Naime, tom se presumpcijom samo omogućuje utvrđivanje postojanja prednosti u obliku povoljnijih uvjeta kreditiranja te se stoga primjenjuje samo na odnose između EPIC-a te bankarskih i financijskih institucija.
- 40 Opći je sud u točki 162. i sljedećim točkama pobijane presude odlučio također o argumentu koji je iznijela Komisija i koji se temelji na sudskoj praksi Unije u tom području, prema kojem se, kada ocjenjuje program potpora, ta institucija može ograničiti na ispitivanje općih obilježja predmetnog programa kako bi provjerila sadržava li on elemente državne potpore.
- 41 U tom pogledu, bez odlučivanja o prigovoru nedopuštenosti tog argumenta koji su istaknuli IFPEN i Francuska Republika, zbog toga što spornom odlukom predmetno jamstvo nije kvalificirano kao „program potpora”, Opći je sud odbio taj argument kao neosnovan.
- 42 Naime, iako je Opći sud u točki 168. pobijane presude zaključio da jamstvo povezano sa statusom EPIC-a u pravilu pripada pod pojam „program potpora”, u smislu članka 1. točke (d) Uredbe br. 659/1999, on je nasuprot tomu u točkama 169. do 172. te presude presudio da je preoblikovanje IFPEN-a u EPIC, s obzirom na to da ga se može kvalificirati kao „državna potpora”, potpora dodijeljena na temelju programa potpora koja podliježe obvezi obavještanja, odnosno pojedinačna potpora u smislu članka 1. točke (e) te uredbe.
- 43 Konačno, što se tiče IFPEN-ovih odnosa s bankarskim i financijskim institucijama, Opći je sud u točki 187. pobijane presude istaknuo da se Komisija u načelu može pozvati na presumpciju uspostavljenu u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217). Međutim, Opći je sud u točkama 188. i 189. pobijane presude presudio da je tu presumpciju oborila sama Komisija jer je u spornoj odluci utvrdila da IFPEN nije ostvario nikakvu stvarnu gospodarsku prednost u obliku povoljnijih uvjeta kreditiranja odobrenih od bankarskih i financijskih institucija na temelju svojeg statusa EPIC-a. Opći je sud na temelju toga, u točki 190. te presude, zaključio da se Komisijinim ispitivanjem pokazalo da IFPEN od svojeg preoblikovanja u EPIC nije ostvario nikakvu prednost u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama u predmetnom razdoblju.
- 44 Nakon svojeg zaključka, Opći je sud presudio u točki 197. pobijane presude da u spornoj odluci Komisija nije dokazala postojanje prednosti koju je IFPEN mogao ostvariti zbog državnog jamstva povezanog sa svojim statusom EPIC-a, u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, kao i s dobavljačima te klijentima.
- 45 Prema tome, Opći je sud poništio članak 1. stavke 3. do 5., kao i članke 2. do 12. sporne odluke, u kojima je Komisija jamstvo koje proizlazi iz IFPEN-ova statusa EPIC-a okvalificirala „državnom potporom” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a i utvrdila posljedice te kvalifikacije.

Zahtjevi stranaka

46 Komisija od Suda zahtijeva da:

- ukine pobijanu presudu;
- vrati predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje i
- naknadno donese odluku o troškovima postupka.

47 Francuska Republika od Suda zahtijeva da:

- odbije žalbu;
- naloži Komisiji snošenje troškova.

48 IFPEN od Suda zahtijeva da:

- odbije žalbu;
- naloži Komisiji snošenje svih troškova, uključujući one nastale u postupku pred Općim sudom.

O žalbi

49 Komisija ističe tri žalbena razloga u prilog svojoj žalbi.

Prvi žalbeni razlog

50 Svojim prvim žalbenim razlogom, koji je podijeljen na tri dijela, Komisija prigovara Općem sudu da je počinio pogreške koje se tiču prava kada joj je zabranio da ograniči svoje ispitivanje na opća obilježja predmetnog programa potpora i da je pogrešno zaključio da jamstvo koje ostvaruje IFPEN, u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, nije državna potpora, time što se oslonio na nepostojanje stvarne prednosti za tu ustanovu u prošlosti (prvi i drugi dio). Komisija također prigovara Općem sudu da je prešao granice svojeg sudske nadzora time što je prihvatio prigovor koji nije istaknuo IFPEN i koji Francuska Republika nije dostatno obrazložila (treći dio).

Prvi dio prvog žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

51 U okviru prvog dijela prvog žalbenog razloga, koji se odnosi na točke 162. i 164., kao i na točke 168. do 173. pobijane presude, Komisija tvrdi da je Opći sud pogrešno presudio da jamstvo koje ostvaruje IFPEN ne pripada u pojam „program potpora” iz članka 1. točke (d) Uredbe br. 659/1999 i da se, posljedično, ona nije mogla osloniti na opća obilježja tog jamstva kako bi dokazala da je potonje državna potpora.

52 U tom pogledu, Komisija ističe da su pojmom „programa potpora”, obuhvaćene mjere obilježene činjenicom da određeni elementi nisu definirani te da su u trenutku njihova donošenja ostali neutvrđeni, a u određenim slučajevima, čak i tijekom njihove primjene. Stoga, kada Komisija ispituje opseg takvih mjera kako bi utvrdila jesu li one potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, može se ograničiti na ispitivanje njihovih općih obilježja.

- 53 U ovom slučaju, Komisija smatra da državno jamstvo koje ostvaruje IFPEN, koje nije povezano s određenim projektom i koje mu je dodijeljeno na neodređeno razdoblje i u neodređenom iznosu, treba kvalificirati kao „program potpora”. Prema mišljenju Komisije, riječ je konkretno o „programu programa potpora”, s obzirom na to da je sama dodjela jamstva u korist IFPEN-a dio šireg programa potpora, odnosno prešutnog i neograničenog državnog jamstva koje je zakonski povezano sa statusom EPIC-a.
- 54 Komisija stoga osporava tvrdnje Općeg suda navedene u točkama 168. do 170. pobijane presude, u skladu s kojima jamstvo povezano sa statusom EPIC-a treba kvalificirati kao „program potpora”, dok je priznanje statusa EPIC-a, s dodjelom jamstva koje iz njega proizlazi, pojedinačna potpora o kojoj treba obavijestiti Komisiju.
- 55 U tom pogledu, Komisija ističe, s jedne strane, suprotno utvrđenju navedenom u točki 171. pobijane presude, da se zahtjevom prijave potpore nikako ne dokazuje da jamstvo koje ostvaruje IFPEN nije program potpora. Naime, o programima potpora, kao i pojedinačnim potporama treba obavijestiti Komisiju.
- 56 S druge strane, Komisija naglašava činjenicu da je posljedica tumačenja Općeg suda to da joj se uskraćuje mogućnost donošenja korisnih mjera kojima bi se od francuskih tijela zahtijevalo da ukinu jamstvo za određeni EPIC. Naime, u skladu s člankom 108. stavkom 1. UFEU-a, Komisija korisne mjere može predlagati samo za programe potpora, a ne i za pojedinačne potpore.
- 57 IFPEN odgovara da je prvi dio prvog žalbenog razloga, na temelju dviju osnova, očito nedopušten.
- 58 U tom pogledu IFPEN napominje, kao prvo, da se rasuđivanje koje je iznijela Komisija temelji na posve novom tumačenju pojma „program potpora”, u skladu s kojim je jamstvo koje ostvaruje IFPEN „program programa potpora”. Stoga, prvi dio žalbenog razloga temelji se na novoj argumentaciji koju nije moguće prihvatiti u stadiju žalbe s obzirom na članak 170. stavak 1. Poslovnika Suda.
- 59 Kao drugo, IFPEN navodi, kao što je priznao i sam Opći sud u točki 164. pobijane presude, da spornom odlukom dodjela jamstva u korist IFPEN-a nije kvalificirana kao „program programa potpora”. Štoviše, ta odluka donesena je na temelju materijalnih i postupovnih pravila Unije koja isključuju to da Komisija može zaključiti to da je ispitana mjera program potpora.
- 60 U pogledu merituma, IFPEN i francuska vlada osporavaju Komisijine argumente.

– *Ocjena Suda*

- 61 Treba podsjetiti da je, s jedne strane, u skladu s člankom 1. točkom (d) Uredbe br. 659/1999, „program potpora” svaki akt na temelju kojega se, bez potrebe za donošenjem daljnjih provedbenih mjera, pojedinačne potpore mogu dodjeljivati poduzetnicima određenima u okviru tog akta u općem i apstraktnom smislu, kao i svaki akt na temelju kojega se potpora koja nije povezana s određenim projektom može dodjeljivati jednom ili više poduzetnika tijekom neodređenog vremenskog razdoblja i/ili u neodređenom iznosu.
- 62 S druge strane, u članku 1. točki (e) te uredbe pojam „pojedinačna potpora” definira se na način da znači potporu koja se ne dodjeljuje na temelju programa potpora i svaku potporu koja podliježe obvezi obavijesti, a dodjeljuje se na temelju programa potpora.
- 63 Usto, kao što proizlazi iz sudske prakse Suda u području državnih potpora, Komisija može, kada je riječ o programu potpora, samo ispitati opća obilježja predmetnog programa, a da ne mora ispitati svaki pojedinačni slučaj primjene radi utvrđivanja sadržava li taj sustav elemente potpore (presude od

9. lipnja 2011., Comitato „Venezia vuole vivere” i dr./Komisija, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, EU:C:2011:368, t. 130., kao i od 15. studenoga 2011., Komisija i Španjolska/vlade Gibraltara i Ujedinjene Kraljevine, C-106/09 P i C-107/09 P, EU:C:2011:732, t. 122.).

- 64 S obzirom na ta razmatranja treba provjeriti je li, kao što to smatra Komisija, Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točkama 169. do 172. pobijane presude presudio da jamstvo koje ostvaruje IFPEN nije program potpora i da se, posljedično, Komisija nije mogla osloniti na opća obilježja te mjere kako bi dokazala da je potonja državna potpora.
- 65 S tim u vezi, treba napomenuti to da je, na prvom mjestu, Opći sud pravilno zaključio, u točki 169. pobijane presude, da mjera ispitana u spornoj odluci općenito nije jamstvo povezano sa statusom EPIC-a, nego, kao što to osobito proizlazi iz uvodnih izjava 21. do 24. te odluke, posebna mjera, odnosno preoblikovanje IFPEN-a u EPIC.
- 66 Naime, treba utvrditi da predmetna mjera ne sadržava nijedan akt na temelju kojeg bi bilo moguće dodijeliti potpore, u smislu članka 1. točke (d) Uredbe br. 659/1999. Naime, ta mjera ograničava se na odobravanje određenoj pravnoj osobi, u ovom slučaju IFPEN-u, korištenje neograničenim i prešutnim državnim jamstvom povezanim sa statusom EPIC-a, koje podrazumijeva dodjelu tom subjektu takvog jamstva.
- 67 Stoga, i suprotno onomu što navodi Komisija, ta mjera ne pripada u pojam „program potpora” iz članka 1. točke (d) Uredbe br. 659/1999.
- 68 Kao drugo, treba napomenuti to da je, kao što ističe IFPEN, s obzirom na to da je Komisija odlučila predmetnu mjeru analizirati kao pojedinačnu potporu *ad hoc*, Opći sud valjanost sporne odluke trebao ispitati jedino s obzirom na tu kvalifikaciju.
- 69 Naime, kao što je Opći sud podsjetio u točki 171. pobijane presude, Komisija je navela u uvodnim izjavama 256. do 259. sporne odluke da je preoblikovanje IFPEN-a u EPIC nova potpora u smislu članka 1. točke (c) Uredbe br. 659/1999 na koju se primjenjuje obveza prijave i da, s obzirom na to da joj promjena IFPEN-ova statusa nije bila službeno priopćena, nego samo usputno navedena u okviru jednog drugog postupka, francuska tijela nisu poštovala tu obvezu, slijedom čega je preoblikovanje IFPEN-a u EPIC predstavljalo nezakonitu potporu.
- 70 U tim uvjetima, treba utvrditi to da, kao što je naveo nezavisni odvjetnik u točki 78. svojeg mišljenja, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točki 172. pobijane presude presudio da je preoblikovanje IFPEN-a u EPIC, s obzirom na to da se može kvalificirati kao „državna potpora”, potpora dodijeljena na temelju programa potpora koja podliježe obvezi obavještanja, odnosno pojedinačna potpora u smislu članka 1. točke (e) Uredbe 659/1999.
- 71 Usto, Komisijin argument koji se temelji na pojmu „program programa potpora” ne može pobiti taj zaključak jer, kao što je to naveo i nezavisni odvjetnik u točki 80. svojeg mišljenja, takav pojam ne postoji u uredbi br. 659/1999. S tim u vezi, članak 1. potonje, u kojem se nabrajaju različite vrste potpore, ograničava se na definiranje sustava potpora i pojedinačnih potpora, bez propisivanja mogućnosti da mjera koja pripada u pojam „programa potpora” iz članka 1. točke (d) te Uredbe sama može biti dio šireg programa potpora.
- 72 Isto vrijedi i za Komisijinu argumentaciju prema kojoj kvalifikacija preoblikovanja IFPEN-a u EPIC kao „pojedinačne potpore”, koju je izvršio Opći sud, prema kojoj je posljedica kvalifikacije to da joj se uskraćuje mogućnost donošenja korisnih mjera, u smislu članka 108. stavka 1. UFEU-a, kojima bi se od francuskih tijela zahtijevalo da ukinu jamstvo za određeni EPIC.

- 73 S tim u vezi, dovoljno je primijetiti, kao što je naveo i nezavisni odvjetnik u točki 82. svojeg mišljenja, da se razmatranja Općeg suda u pogledu toga je li ispitana mjera pojedinačna potpora, iz točaka 169. do 172. pobijane presude, temelje na posebnim okolnostima preoblikovanja IFPEN-a u EPIC te se, u načelu, ne mogu primijeniti na sve ustanove te vrste.
- 74 U tim uvjetima, i bez potrebe za odlučivanjem o dopuštenosti prvog dijela prvog žalbenog razloga, treba, u svakom slučaju, odbiti taj dio kao neosnovan.

Drugi dio prvog žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

- 75 U okviru drugog dijela svojeg prvog žalbenog razloga, Komisija tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je presudio da jamstvo povezano sa statusom EPIC-a ne daje prednost IFPEN-u u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, pozivajući se isključivo na nepostojanje stvarne prednosti za tu ustanovu, tijekom predmetnog razdoblja.
- 76 S tim u vezi, Komisija prije svega navodi da je Opći sud s obzirom na to da je predmetna mjera program potpora, morao provjeriti može li to jamstvo, s obzirom na njegova opća obilježja, u budućnosti dati selektivnu prednost IFPEN-u, i to nezavisno od nepostojanja stvarne prednosti u obliku uvjeta kreditiranja tijekom predmetnog razdoblja. Komisija u tom pogledu napominje da je ona ispitala stvarne učinke jamstva u tom razdoblju s jedinim ciljem provjeravanja je li nastala stvarna prednost u tom razdoblju, a ne radi utvrđivanja je li jamstvo državna potpora, što je pitanje koje ovisi isključivo o ocjeni potencijalnih učinaka te mjere.
- 77 Osim toga, prema mišljenju Komisije, pristupom koji je primijenio Opći sud daje se povoljniji tretman državama članicama koje ne prijave dodjelu neograničenih jamstava u odnosu na one koje to učine u skladu s člankom 108. UFEU-a, dok se, prema ustaljenom načelu u području državnih potpora, prve države članice ne mogu stavljati u povoljniji položaj u odnosu na druge.
- 78 Naime, ako država članica prijavi svoju namjeru da dodijeli jamstvo takve naravi, Komisija, s obzirom na to da se ne može upoznati sa stvarnim učincima mjere, ispituje samo njezine potencijalne učinke. Ako, suprotno tomu, država članica dodijeli takvo jamstvo bez prethodne prijave, ta država potom može dokazati da ta mjera nije proizvela nikakav konkretan učinak te, prema tome, isključiti njezinu kvalifikaciju kao „državne potpore”. Stoga, države članice imaju poticaj da ne prijave dodjelu neograničenih jamstava.
- 79 Podredno, Komisija tvrdi da je Opći sud, čak i ako je želio zaključiti da jamstvo koje ostvaruje IFPEN nije program potpora već pojedinačna potpora, morao utemeljiti svoje ispitivanje na mogućim učincima jamstva, odnosno na učincima koje je ta mjera mogla proizvesti.
- 80 IFPEN i francuska vlada osporavaju tu argumentaciju.

– Ocjena Suda

- 81 Treba prije svega napomenuti to da, kao što je utvrđeno i u okviru prvog dijela prvog žalbenog razloga, predmetna mjera nije program potpora u smislu članka 1. točke (d) Uredbe br. 659/1999.
- 82 Stoga, Opći je sud u točki 173. pobijane presude pravilno zaključio da sudska praksa koja se odnosi na dokazne obveze Komisije u području programa potpora nije primjenjiva u ovom slučaju.

- 83 U tim uvjetima, budući da se drugi dio prvog žalbenog razloga temelji na pogrešnoj premisi da je predmetna mjera program potpora, treba ga odbiti kao neosnovanog.
- 84 U vezi s argumentacijom koju je Komisija navela podredno, treba provjeriti je li, kao što to potonja navodi, Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je presudio da radi dokazivanja da postoji prednost za IFPEN u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, Komisija nije mogla ograničiti svoje ispitivanje na potencijalne učinke te mjere i da je također trebala ispitati stvarne učinke jamstva povezano sa statusom EPIC-a.
- 85 Međutim, ta argumentacija proizlazi iz pogrešnog tumačenja pobijane presude.
- 86 Naime, Opći je sud u točkama 79. i 182. te presude utvrdio da je Komisija u spornoj odluci priznala da u predmetnom razdoblju IFPEN nije ostvario stvarnu gospodarsku prednost od jamstva povezanog sa svojim statusom EPIC-a u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama. Konkretnije, Opći je sud naglasio da je Komisija, u uvodnoj izjavi 199. te odluke, navela da se potencijalna prednost koju je IFPEN mogao ostvariti iz neograničenog jamstva u obliku povoljnije tržišne stope nije ostvarila u predmetnom razdoblju.
- 87 S obzirom na taj zaključak, Opći je sud presudio, u točki 188. pobijane presude, da je obična presumpcija u smislu presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), prema kojoj je posljedica prešutnog i neograničenog državnog jamstva svojstvenog statusu EPIC-a poboljšanje financijskoga položaja poduzetnika korisnika o kojem je riječ, oborena u ovom slučaju.
- 88 Stoga, i suprotno onomu što tvrdi Komisija, Opći sud nije ni na koji način naveo da je ona morala provjeriti stvarne učinke predmetne mjere u promatranom razdoblju da bi utvrdila postojanje prednosti za IFPEN u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama. Naime, Opći se sud ograničio na napominjanje da je, s obzirom na to da je sama Komisija utvrdila nepostojanje stvarnih učinaka u tom razdoblju, obična presumpcija uspostavljena u presudi Suda od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), bila oborena.
- 89 Stoga, drugi dio prvog žalbenog razloga treba odbiti u cijelosti.

Treći dio prvog žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

- 90 Trećim dijelom prvog žalbenog razloga Komisija prigovara Općem sudu da je odlučio povrh prigovora koje su istaknule stranke u vezi s postojanjem prednosti za IFPEN u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama.
- 91 U tom pogledu, Komisija ističe da IFPEN u svojoj tužbi u prvostupanjskom postupku nije iznio nijedan prigovor protiv njezine analize u vezi s postojanjem takve prednosti. Kada je riječ o Francuskoj Republici, ona je pak samo osporila postojanje te prednosti navodeći samo da je Komisija nije dokazala, a da pritom nije iznijela nijedan argument u prilog tog tvrdnji.
- 92 Prema tome, time što je prihvatio prigovor koji jedan od tužitelja u prvostupanjskom postupku nije istaknuo, dok ga je drugi tužitelj istaknuo, ali nedovoljno potkrijepio, Opći je sud prekoračio granice svoje sudske nadležnosti.
- 93 IFPEN i francuska vlada osporavaju tu argumentaciju.

– Ocjena Suda

- 94 Treba prije svega napomenuti to da iz točaka 58. i 185. pobijane presude proizlazi da je Francuska Republika zaista osporila, u okviru prvog dijela svojeg trećeg tužbenog razloga pred Općim sudom, Komisijine zaključke, iz sporne odluke, u vezi s postojanjem prednosti za IFPEN u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama.
- 95 Isto tako, kao što je naveo i nezavisni odvjetnik u točki 92. svojeg mišljenja, IFPEN je, u svojoj tužbi i replici koje su podnesene pred Općim sudom, u više navrata osporavao Komisijinu analizu koja se odnosi na postojanje takve prednosti.
- 96 U tim okolnostima treći dio prvog žalbenog razloga treba odbiti kao neosnovan.
- 97 Prvi žalbeni razlog treba odbiti s obzirom na to da nije prihvaćen niti jedan njegov dio.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 98 Svojim drugim žalbenim razlogom, koji se u biti odnosi na točke 134. do 137. i 188. do 193. pobijane presude, Komisija prigovara Općem sudu, s jedne strane, da je počinio pogrešku koja se tiče prava u vezi s definicijom opsega presumpcije prednosti koju je Sud uspostavio u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), i da je, s druge strane, pogrešno presudio da je ta presumpcija, u tom slučaju bila oborena u dijelu koji se odnosi na IFPEN-ove odnose s bankarskim i financijskim institucijama.
- 99 U okviru tog žalbenog razloga, Komisija podsjeća da, prije svega, na temelju te presude ona nije obvezna dokazati stvarne učinke jamstva da bi utvrdila postojanje prednosti za subjekt koji uživa status EPIC-a. Naime, ona se može, u tom pogledu, osloniti na običnu presumpciju koja proizlazi iz samog jamstva.
- 100 Nadalje, Komisija navodi da je Opći sud pogrešno zaključio u točkama 188. do 192. pobijane presude da je presumpcija prednosti oborena zbog nepostojanja stvarnog učinka na IFPEN-ove odnose s bankarskim i financijskim institucijama tijekom predmetnog razdoblja, jer potonja okolnost nije bila dovoljna za obaranje te presumpcije. Za utvrđivanje toga da je ta presumpcija oborena, trebalo je dokazati da predmetno jamstvo nije moglo, zbog specifičnosti IFPEN-a, dati prednost toj ustanovi u njezinim odnosima s navedenim subjektima.
- 101 Naposljetku, Komisija zaključuje da je Opći sud, zato što je na taj način ograničio opseg presumpcije prednosti, povrijedio članak 107. stavak 1. UFEU-a, kao i pravila o dokazivanju postojanja prednosti u smislu te odredbe.
- 102 IFPEN i Francuska Republika osporavaju tu argumentaciju.
- 103 IFPEN navodi da je Opći sud pravilno presudio da se u tom slučaju Komisija nije mogla pozvati na presumpciju koja proizlazi iz presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217).
- 104 IFPEN napominje da je ta presumpcija iznimka od načela u skladu s kojim je Komisija dužna dokazati da su ispunjeni uvjeti utvrđeni člankom 107. stavkom 1. UFEU-a za kvalifikaciju mjere kao „državne potpore”. Takvu presumpciju zato treba usko tumačiti i stoga primijeniti isključivo kada je postojanje stvarne prednosti naizgled vjerojatno.

- 105 IFPEN dodaje da, u spornoj odluci, Komisija nije pojasnila razloge zbog kojih bi bilo naizgled vjerojatno pretpostaviti postojanje prednosti u korist IFPEN-a. Stoga, navedena odluka nije u skladu sa zahtjevima obrazloženosti koji proizlaze iz članka 296. UFEU-a.
- 106 Što se tiče obaranja presumpcije, IFPEN napominje da je Opći sud u točkama 189. do 192. pobijane presude pravilno istaknuo da tijekom predmetnog razdoblja ta ustanova u svojim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama nije stekla nikakvu korist od jamstva povezanog sa svojim statusom EPIC-a. Usto, Komisija nije iznijela nijedan element na temelju kojeg bi se mogla utvrditi moguća promjena stanja nakon 2010. koja bi dovela do toga da IFPEN posuđuje iznose pod uvjetima koji su drukčiji od tržišnih.
- 107 Francuska Republika pak smatra da drugi žalbeni razlog Komisije treba odbiti kao neosnovan. U tom se pogledu, ta vlada, u biti, poziva na argumente iznesene u okviru njezina odgovora na drugi dio prvog žalbenog razloga.

Ocjena Suda

- 108 Treba napomenuti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, za kvalifikaciju mjere kao „državne potpore” u smislu članka 107. stavka 1. moraju biti ispunjeni svi sljedeći uvjeti. Kao prvo, mora biti riječ o državnoj intervenciji ili intervenciji putem državnih sredstava. Kao drugo, ta intervencija mora biti takva da može utjecati na trgovinu među državama članicama. Kao treće, njome se primatelju mora osiguravati selektivna prednost. Kao četvrto, ona mora narušavati ili prijetiti da će narušiti tržišno natjecanje (presude od 21. prosinca 2016., Komisija/World Duty Free Group i dr., C-20/15 P i C-21/15 P, EU:C:2016:981, t. 53. i navedena sudska praksa, kao i od 18. svibnja 2017., Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, t. 13.).
- 109 Kada je riječ, osobito, o trećem od tih uvjeta, treba podsjetiti da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, državnim potporama smatraju intervencije koje su bez obzira na svoj oblik takve da mogu staviti poduzetnike izravno ili neizravno u povoljniji položaj ili koje treba smatrati gospodarskom prednošću koju poduzetnik korisnik ne bi ostvario u normalnim tržišnim uvjetima (presude od 2. rujna 2010., Komisija/Deutsche Post, C-399/08 P, EU:C:2010:481, t. 40. i navedena sudska praksa, i od 27. lipnja 2017., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, t. 65. i navedena sudska praksa).
- 110 Treba napomenuti to da je, kao što je Opći sud naveo u točki 71. pobijane presude, na Komisiji da podnese dokaz o postojanju državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Konkretnije, iz ustaljene sudske prakse Suda u pogledu načela u području izvođenja dokaza u sektoru državnih potpora, proizlazi to da je Komisija dužna voditi postupak ispitivanja mjera o kojima je riječ pažljivo i nepristrano, tako da ima na raspolaganju, prilikom donošenja konačne odluke koja utvrđuje postojanje i, ovisno o slučaju, nespojivost ili nezakonitost potpore, najpotpunije i najpouzdanije moguće informacije u tu svrhu (vidjeti presudu od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija, C-559/12 P, EU:C:2014:217, t. 63.).
- 111 Međutim, iz presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217, točke 98. i 99.) proizlazi da se Komisija, u okviru tog ispitivanja, može koristiti običnom presumpcijom prema kojoj davanje prešutnog i neograničenog državnog jamstva u korist poduzetnika na kojeg se ne primjenjuju redovni postupci restrukturiranja i likvidacije ima za posljedicu poboljšanje njegova financijskog položaja smanjenjem troškova koji uobičajeno opterećuju njegov proračun. Stoga, u okviru postupka u vezi s postojećim potporama, da bi dokazala prednost koju je poduzetnik korisnik ostvario takvim jamstvom, dovoljno je da Komisija utvrdi postojanje takvog jamstva, a da ne mora dokazati stvarne učinke koje je ono proizvelo od trenutka njegova davanja.

- 112 S obzirom na ta razmatranja treba provjeriti je li, kao što to smatra Komisija, Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava kada je definirao opseg obične presumpcije prednosti koju je Sud uspostavio u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) i, nastavno na to, presudio da je ona bila oborena u tom slučaju.
- 113 U tom pogledu, treba napomenuti da je u točkama 134. do 137. pobijane presude Opći sud, kao prvo, naglasio da mogućnost korištenja presumpcije kao načina dokazivanja ovisi o uvjerljivosti pretpostavki na kojima se ona temelji. Konkretnije, presumpcija uspostavljena u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) počiva na dvjema premisama koje Sud smatra uvjerljivima, prema kojima, s jedne strane, postojanje jamstva tijela javne vlasti države članice ima povoljan utjecaj na vjerovnikovo prosuđivanje rizika nemogućnosti plaćanja korisnika tog jamstva te se, s druge strane, taj povoljni utjecaj odražava na smanjivanje troškova kreditiranja.
- 114 Kao drugo, kada je riječ o IFPEN-ovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama, Opći je sud u točkama 188. do 190. pobijane presude presudio da je presumpcija koju je na taj način uspostavio Sud, u tom slučaju, bila oborena jer je ispitivanjem koje je provela Komisija utvrđeno to da, tijekom predmetnoga razdoblja, IFPEN nije ostvario nikakvu stvarnu gospodarsku prednost od jamstva povezanog sa svojim statusom EPIC-a.
- 115 Međutim, treba utvrditi da je obrazloženje Općeg suda iz točaka 134. do 137. i 188. do 190. njegove presude sadržava pogreške koje se tiču prava.
- 116 Naime, kao što je naveo i nezavisni odvjetnik u točki 123. svojeg mišljenja, sama okolnost da se IFPEN koristi državnim jamstvom je takve prirode da omogućava Komisiji da se koristi presumpcijom prednosti, kakvu je uspostavio Sud u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), s obzirom na to da se ta presumpcija temelji na pretpostavci prema kojoj, zahvaljujući jamstvu povezanom s njegovim statusom, EPIC ima ili bi mogao imati povoljnije uvjete financiranja u odnosu na one koji se obično odobravaju na financijskim tržištima. Da bi se koristila tom presumpcijom Komisija dakle nije morala dokazati stvarne učinke tog jamstva (vidjeti, u tom smislu, presudu od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija, C-559/12 P, EU:C:2014:217, t. 99.).
- 117 Stoga, iako je točno da je takva presumpcija samo obična presumpcija, i stoga oboriva, nju se može oboriti samo ako se dokaže da, uzimajući u obzir ekonomski i pravni kontekst jamstva povezanog sa statusom EPIC-a o kojem je riječ, potonji nije u prošlosti ostvario niti je uvjerljivo da će u budućnosti ostvariti bilo kakvu stvarnu gospodarsku prednost od tog jamstva.
- 118 U tim uvjetima, suprotno tvrdnjama Općeg suda iz točaka 134. do 137. i 188. do 190. pobijane presude, sama okolnost da korisnik takvog jamstva nije u prošlosti ostvario nikakvu stvarnu gospodarsku prednost povezanu sa svojim statusom EPIC-a nije sama po sebi dovoljna za obaranje presumpcije prednosti.
- 119 Stoga je Opći sud u točkama 134. do 137. pobijane presude pogrešno presudio da mogućnost korištenja presumpcijom koju je uspostavio Sud u presudi od 3. travnja 2014. Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) ovisi o činjenici postojanja stvarnih učinaka za korisnika jamstva, i, posljedično, u točkama 188. do 190. te presude, da je ta presumpcija oborena u dijelu koji se odnosi na IFPEN-ove odnose s bankarskim i financijskim institucijama.
- 120 S obzirom na prethodna razmatranja, treba prihvatiti drugi žalbeni razlog.

Treći žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 121 Svojim trećim žalbenim razlogom, koji se odnosi na točke 134. do 161. pobijane presude, Komisija prigovara Općem sudu da je pogrešno zaključio da se ona ne može pozvati na običnu presumpciju prednosti u korist IFPEN-a u okviru njegova odnosa sa svojim dobavljačima i klijentima.
- 122 Prema mišljenju Komisije, takav zaključak Općeg suda u biti se temelji na, s jedne strane, pogrešnom tumačenju presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) i Obavijesti o jamstvima, kao i, s druge strane, na tomu da nije uvjerljivo da je jamstvo utjecalo na IFPEN-ove odnose s njegovim dobavljačima i klijentima.
- 123 Na prvom mjestu, kada je riječ o tumačenju presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), Komisija navodi da se na temelju te presude nikako ne može zaključiti to da se presumpcija prednosti ne može primijeniti na EPIC-ove odnose s njegovim dobavljačima i klijentima. S tim u vezi, ona navodi da se prednost koju je Sud utvrdio u toj presudi temelji na dvama elementima, odnosno, na poboljšanju uvjeta kreditiranja i na činjenici da EPIC ne plaća primjerenu premiju koja odgovara premijskom riziku koji snosi država. Međutim, ti zaključci primjenjuju se također na odnose između EPIC-a, kao IFPEN-a, i njegovih poslovnih vjerovnika.
- 124 Usto, činjenica da presuda od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) i Obavijest o jamstvima upućuju, u okviru ispitivanja presumpcije prednosti, samo na kredite koje su odobrile bankarske i financijske institucije ne isključuje mogućnost primjene navedene presumpcije u okviru EPIC-ovih odnosa s njegovim poslovnim vjerovnicima, s obzirom na to da je Sud u navedenoj presudi naveo to upućivanje tek kao primjer.
- 125 Kao drugo, u vezi s time što nije izgledno da jamstvo utječe na odnose jednog EPIC-a, poput IFPEN-a, s njegovim dobavljačima i klijentima, Komisija najprije ističe da se ne može razumno tvrditi da su poslovni vjerovnici općenito ravnodušni prema naplati svojih dugova. Naprotiv, u svim kreditnim transakcijama, bez obzira je li riječ o financijskom ili trgovačkom kreditu, rizik od nemogućnosti plaćanja element je koji stvara pritisak na odnos između suugovaratelja. Prema tome, u ovom slučaju, osiguranje za poslovnog vjerovnika IFPEN-a da će mu potraživanje vratiti država u slučaju da to potonji ne učini u biti nije od zanemarive važnosti za tog vjerovnika.
- 126 Nadalje, Komisija napominje to da je, u točki 139. pobijane presude, Opći sud zaključio da uvjerljivost pretpostavke povoljnog utjecaja postojanja državnog jamstva na odnose IFPEN-a s njegovim dobavljačima, koji dovodi do snižavanja cijena dogovorenih s potonjima, nije sama po sebi očita. Međutim, prema mišljenju Komisije, iako snižavanje cijene može proizlaziti iz više čimbenika, a ne samo iz postojanja jamstva povezanog sa statusom EPIC-a, ne treba zbog toga odbaciti primjenu presumpcije prednosti koja proizlazi iz presude 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) u području odnosa EPIC-a s njegovim dobavljačima.
- 127 IFPEN odgovara da Komisija svojim trećim žalbenim razlogom u biti želi osporiti ocjene činjeničnih i dokaznih elemenata Općeg suda iz točaka 90. do 131. pobijane presude. Taj žalbeni razlog stoga treba odbaciti kao nedopušten.
- 128 U pogledu merituma, IFPEN i Francuska Republika osporavaju Komisijinu argumentaciju.

- 129 IFPEN napominje da je, s obzirom na to da je dodjela jamstva povezanog sa statusom EPIC-a pojedinačna potpora i da presumpcija uspostavljena u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) nije primjenjiva u predmetnom slučaju, Opći sud u točki 129. pobijane presude točno zaključio da je Komisija trebala ispitati stvarne učinke jamstva radi dokazivanja postojanja prednosti za IFPEN.
- 130 K tomu, IFPEN tvrdi, suprotno onomu što Komisija navodi u svojoj žalbi, da ona u spornoj odluci nije utvrdila prednost njegovih vjerovnika, osobito njegovih dobavljača i njegovih klijenta.
- 131 U tom pogledu, ističe da je, u spornoj odluci kao i u svojoj žalbi, Komisija, pogrešno zaključila, s jedne strane, kad je riječ o odnosima između IFPEN-a i njegovih dobavljača, da su potonji oslobođeni plaćanja provizije za faktoring u slučaju ustupanja potraživanja IFPEN-u jer za njih vrijedi prešutno državno jamstvo, i, s druge strane, što se tiče IFPEN-ovih odnosa s njegovim klijentima, da je zahvaljujući jamstvu povezanom s njegovim statusom EPIC-a, IFPEN mogao svojim klijentima pružiti garanciju ispunjenja ugovorne obveze ili postupanja s pažnjom dobrog gospodarstvenika. Stoga je Opći sud točno utvrdio, u točkama 99. do 108. i u točkama 111. do 120. pobijane presude, da je pretpostavka na koju se pozvala Komisija, u pogledu navodne prednosti za IFPEN u njegovim odnosima s klijentima i dobavljačima, bila teoretska i neuvjerljiva.
- 132 Francuska Republika pak smatra da Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava u vezi s definicijom područja primjene presumpcije prednosti koja proizlazi iz prešutnog i neograničenog državnog jamstva. Naime, prema mišljenju te države članice, Opći sud s pravom nije proširio to jamstvo na EPIC-ove odnose s njegovim dobavljačima i klijentima.
- 133 U tom pogledu, Francuska Republika podsjeća, kao prvo, na to da se presumpcija uspostavljena u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) ne temelji na pretpostavci u vezi s EPIC-ovim odnosima s njegovim dobavljačima ili klijentima, slijedom čega se u takvim okolnostima Komisija na njih nije mogla pozvati.
- 134 U svakom slučaju, kao što je Opći sud istaknuo u točki 136. pobijane presude, mogućnost primjene takve presumpcije kao dokaznog sredstva ovisi o uvjerljivosti pretpostavki na kojima se ona temelji.
- 135 U tom pogledu, sporna se odluka temelji, s jedne strane, na pretpostavci prema kojoj EPIC koji se koristi državnim jamstvom uživa snižavanje cijena svojih dobavljača. Međutim, Opći je sud pravilno istaknuo da se snižavanje cijena u odnosima između dobavljača i predmetnog EPIC-a temelji na više čimbenika, među ostalim na količini narudžbi, rokovima za plaćanje koje je odobrio dobavljač ili trajanju ugovornih odnosa. Sniženje cijena stoga ne proizlazi iz postojanja jamstva javnih tijela u korist EPIC-a.
- 136 S druge strane, što se tiče IFPEN-ovih odnosa sa svojim klijentima, navedena država članica tvrdi da je Opći sud u točki 141. pobijane presude s pravom smatrao da Komisija u spornoj odluci nije utvrdila prednost koja za IFPEN proizlazi iz postojanja državnog jamstva i da je, prema tome, presumpcija na koju se namjeravala pozvati u tom pogledu bespredmetna. Naime, prema mišljenju Francuske Republike, Komisija nije dokazala zašto bi posljedica prešutnog i neograničenog državnog jamstva svojstvenog statusu EPIC-a bila poboljšanje položaja IFPEN-a u odnosima s njegovim klijentima.

Ocjena Suda

- 137 Prije svega, treba napomenuti to da, suprotno navodima IFPEN-a, Komisija svojim trećim žalbenim razlogom ne želi osporiti ocjene činjeničnih i dokaznih elemenata Općeg suda iz pobijane presude.

- 138 Naime, tim žalbenim razlogom, Komisija tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je, u točkama 134. do 160. pobijane presude presudio to da se ona nije mogla koristiti presumpcijom prednosti koju je Sud utvrdio u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), da bi dokazala postojanje prednosti u korist IFPEN-a, u okviru njegova odnosa sa svojim dobavljačima i klijentima, koja proizlazi iz državnog jamstva.
- 139 Što se toga tiče, točno je da je u toj presudi Sud izrijeком priznao postojanje obične presumpcije prednosti povezane s jamstvom u vezi sa statusom EPIC-a samo u dijelu koji se odnosi na EPIC-ove potencijalne odnose s bankarskim i financijskim institucijama. Međutim, kao što je naveo i nezavisni odvjetnik u točki 168. svojeg mišljenja, iz te presude ne proizlazi to da se takva presumpcija ne može načelno primjenjivati na ostale odnose EPIC-a, osobito one koje on ima sa svojim dobavljačima i klijentima.
- 140 Prije svega, suprotno onomu što je naveo Opći sud u točki 147. pobijane presude, ne može se donijeti nijedan koristan zaključak na temelju činjenice da je u odluci „La Poste”, koja je osporavana u predmetu u kojem je donesena presuda od 3. travnja 2014. Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), Komisija dokazala postojanje prednosti u korist EPIC-a ispitujući samo njegove odnose s financijskim i bankarskim institucijama, a da nije ispitala njegove odnose s dobavljačima i klijentima. Naime, Sud nije ni na koji način spomenuo tu okolnost u točkama 94. do 99. potonje presude, u kojima je uspostavljena obična presumpcija prednosti u vezi s jamstvom povezanim sa statusom EPIC-a.
- 141 Nadalje, kada je riječ o posljedicama o kojima je Opći sud u točki 152. pobijane presude zaključio upućivanjem na presudu od 8. prosinca 2011., Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), iz točke 96. presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), treba napomenuti to da je u prvonavedenoj presudi, Sud u osnovi zaključio da su nacionalni sudovi nadležni na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a za poništenje državnog jamstva u slučaju kad je nezakonita potpora bila provedena putem tog jamstva, a dodijelilo ga je tijelo javne vlasti radi osiguravanja zajma koji je odobrila financijska institucija u korist poduzetnika koji takvo financiranje ne bi mogao dobiti u uobičajenim tržišnim uvjetima.
- 142 U predmetu u kojem je donesena presuda od 8. prosinca 2011., Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), pred Sudom se nije raspravljalo o kvalificiranju „državnog potporom” u korist zajmoprimca jamstva koje je dalo tijelo javne vlasti jer je bilo nesporno da se u trenutku osnivanja tog jamstva zajmoprimac već nalazio u teškoćama, na način da on bez tog jamstva ne bi bio u mogućnosti dobiti financiranje na tržištu kapitala.
- 143 Stoga, suprotno onomu što je Opći sud presudio u točki 152. pobijane presude, upućivanje na tu presudu ne daje nikakvu korisnu uputu u vezi s opsegom obične presumpcije o prednosti koju je Sud uspostavio u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217).
- 144 Isto tako, u točki 156. pobijane presude, Opći sud nije mogao iz upućivanja Suda iz točke 97. presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) na točke 1.2., 2.1. i 2.2. Obavijesti o jamstvima zaključiti ništa o opsegu te presumpcije.
- 145 Zaista, točno je da se te točke Obavijesti o jamstvima odnose isključivo na prednost koju korisnik državnog jamstva može steći u obliku povoljnijih uvjeta kreditiranja, poput niže kamatne stope ili manje strogih zahtjeva glede osiguranja. Međutim, upućivanje Suda na te točke u Obavijesti o jamstvima bilo je opravdano s obzirom na okolnosti iz predmeta u kojem je donesena presuda od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), u kojoj je bila riječ samo o prednosti koju predmetni EPIC može ostvariti iz jamstva, koja proizlazi iz njegova statusa, u njegovim odnosima s bankarskim i financijskim institucijama.

- 146 Naposljetku, treba napomenuti to da je argument koji je Opći sud, u točki 159. pobijane presude, želio pružiti na temelju obrazloženja Suda iz presude od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), a osobito iz njezine točke 104., u najmanju ruku nejasan. Naime, ne može se razumjeti kako ti zaključci potvrđuju, kako je to već naveo Opći sud, da je navedeni način dokazivanja koji je prihvatio Sud za utvrđivanje predstavlja li prešutno i neograničeno državno jamstvo, svojstveno statusu EPIC-a, gospodarsku prednost, primjenjiv samo u slučaju zajmoprimca koji, zahvaljujući tom jamstvu, ima nižu kamatnu stopu ili može dati osiguranje niže vrijednosti.
- 147 U tim uvjetima treba utvrditi to da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točki 160. pobijane presude presudio to da je presumpcija prednosti koju je uspostavio Sud u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217) ograničena na odnose koji uključuju transakciju financiranja, zajam ili, šire gledano, kredit od strane vjerovnika EPIC-a, posebice na odnose između tog EPIC-a i bankarskih i financijskih institucija.
- 148 Stoga, treći žalbeni razlog treba prihvatiti.
- 149 Međutim, treba precizirati da se tu presudu ne može tumačiti ni na način da se navedenu presumpciju može automatski proširiti na odnose EPIC-a s njegovim dobavljačima i klijentima, a da nije potrebno prethodno ispitati je li, s obzirom na postupanje tih subjekata, prednost koju institucija može iz njih ostvariti slična onoj koju ona ostvaruje iz njezinih odnosa s bankarskim i financijskim institucijama.
- 150 Naime, kao što je utvrđeno u točki 116. ove presude, presumpcija uspostavljena u presudi od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217), temelji se na pretpostavci prema kojoj, zahvaljujući jamstvu povezanom s njegovim statusom, EPIC o kojem je riječ ima ili bi mogao imati povoljnije uvjete financiranja u odnosu na one koji se obično odobravaju na financijskim tržištima. Stoga se primjena te presumpcije na odnose EPIC-a s dobavljačima i klijentima može opravdati samo u dijelu u kojem ti povoljniji uvjeti postoje također u odnosima s potonjima na uključenim tržištima.
- 151 Stoga, kada Komisija želi primijeniti tu presumpciju, ona treba ispitati ekonomski i pravni kontekst tržišta na koje utječu predmetni odnosi. Konkretnije, Komisija mora provjeriti opravdava li postupanje subjekata na predmetnom tržištu pretpostavku prednosti koja je analogna onoj koja postoji u odnosima EPIC-a s bankarskim i financijskim institucijama.
- 152 Iz svega navedenog proizlazi da pobijanu presudu treba ukinuti u dijelu u kojem je njome Opći sud poništio članak 1. stavke 3. do 5., kao i članke 2. do 12. sporne odluke.

O upućivanju predmeta Općem sudu

- 153 U skladu s člankom 61. stavkom 1. Statuta Suda Europske unije, taj sud može u slučaju ukidanja odluke Općeg suda sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta ili može predmet vratiti na odlučivanje Općem sudu.
- 154 Budući da se u sporu ne može odlučiti na temelju argumentacije na kojoj se temelje drugi i treći žalbeni razlog, Sud mora vratiti predmet Općem sudu na ponovno suđenje kako bi se raspravilo o tim razlozima.

Troškovi

- 155 Budući da je predmet vraćen Općem sudu na ponovno suđenje, o troškovima nastalima u okviru ovog žalbenog postupka valja odlučiti naknadno.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 26. svibnja 2016., Francuska i IFP Énergies nouvelles/Komisija (T-479/11 i T-157/12, EU:T:2016:320), u dijelu u kojem je tom presudom Opći sud poništio članak 1. stavke 3. do 5., kao i članke 2. do 12. Odluke Komisije 2012/26/EU od 29. lipnja 2011. o državnoj potpori C 35/08 (ex NN 11/2008) koju je Francuska dodijelila javnoj ustanovi „Institut français du pétrole”.**
- 2. Predmet se vraća Općem sudu Europske unije na ponovno suđenje.**
- 3. O troškovima će se odlučiti naknadno.**

Potpisi